

Lucinda Ra - Stefanie Claes heeft geen woorden nodig om de keten van verdriet te doorbreken.

We weten dat trauma wordt overgeleverd van ouder op kind, en steeds wordt doorgegeven. Hoe die heilloze keten stoppen, hoe ruimte scheppen voor de toekomst? In het magnifieke ravensbrück besluit theatermaker Stefanie Claes een punt te zetten.

Geboren uit ontbering. De moeder van Stefanie Claes was zo iemand. Claes' grootmoeder kreeg haar dochter drie jaar nadat ze was teruggekeerd uit het concentratiekamp Ravensbrück, nog 38 kilo op de waag. Aline Vervoort kwam uit het kamp, maar nam het kamp weer mee naar huis. Dochter Christine kreeg af te rekenen met een moeder als een zwart gat - elke emotie, elk lijden, elke gebeurtenis werd opgezogen door het kamp. Claes' moeder kreeg zelf een dochter die droomde over een oorlog die ze niet had meegemaakt, en toen Stefanie Claes haar eigen dochter kreeg, vond ze het welletjes geweest. Met ravensbrück brengt ze het stille lijden van drie generaties tot spreken - op haar eigen, beeldende manier.

Claes is immers geen vrouw van het woord. In haar voorstellingen binnen het Gentse multidisciplinaire collectief Lucinda Ra primeren beeld, licht en geluid. Ook in het woordloze ravensbrück drukt ze zich uit door te tekenen, te schilderen, en - net zo belangrijk - te knippen, te snijden, weg te gommen, uit te wissen, op te lichten. Ze handelt zorgzaam en discreet, met een precisie die zowel grote betrokkenheid als meesterschap verraadt. Claes doet alles zelf: ze bedient het licht, creëert de soundscape, animeert live. Haar materiaal bestaat uit papier, slides, maskers, poppen, licht en geluid. Haar verhaal start bij een klein meisje met boze dromen in een strakke zwart-witwereld. Dan keert ze drie stappen, drie generaties, terug in de tijd - naar Ravensbrück.

Daar bespaart Claes ons niets aan verschrikkingen. Met eenvoudige pennentrekken schetst ze hoe een mens die welft van volle lijnen uitmond in een schriel stokje op twee poten, omringd door duizenden even deerniswekkende stokjes. Hoe die stokjes belanden op een kar, in een put, op een brandstapel. Hoe de as van die brandstapel zich samenbalt, om zich uiteindelijk in de buik van haar grootmoeder te nestelen. Met een prentenboek illustreert Claes wat haar moeder erft: een zwart gat dat kleur en vorm opslokt.

We begrijpen dat het daarna de beurt is aan de kleindochter en we bidden in haar plaats voor verlossing, voor een oplossing. Die komt er niet, of liever: ze was er de hele tijd al. De ommekeer is geen gebeurtenis, maar schuilt in het proces zelf van het vertellen, in het stem geven aan de pijn. Pas wanneer Claes de mond opent, breekt er iets open in het zwart-witte universum. In haar geloopte zingen klinken nu de vorige generaties mee. ravenbrück is theater als daad: vertellen leidt tot helen.

Zo breekt Claes de keten, maakt ze haar dochter vrij - een kostbaarder geschenk kan een moeder haar kind niet geven.